

HEROVERWEGING

1986

Plante- en dier ziekten bestrijding

Deelrapport nr. 86

HEROVERWEGING **1986**

Plante- en dierziektenbestrijding

Deelrapport nr. 86

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	p. 1
2. Resultaten en conclusies	p. 3
3. Planteziektenbestrijding	p. 6
4. Evaluatie planteziektenbestrijding	p. 10
5. Dierziektenbestrijding	p. 17
6. Evaluatie dierziektenbestrijding	p. 25

Bijlagen

1. Overzicht van vanwege de overheid bestreden dierziekten
2. Contract met Landbouwschap
3. Kostenoverzicht politionele dierziektenbestrijding
1976 - 1985
4. Overzicht directe en indirecte kosten gezondheidsdiensten
5. Taakopdracht werkgroep
6. Samenstelling werkgroep

1. Inleiding

1.1. Algemeen

De werkzaamheden van de Werkgroep Heroverweging plant- en dierziektenbestrijding hebben zich gericht op twee agrarische beleidsvelden, die qua doelstelling en beleidsinstrumenten een samenhang vertonen doch verder los van elkaar staan.

Aangezien de werkgroep - buiten enkele algemene opmerkingen in deze inleiding - geen reden heeft gezien voor een gezamenlijke bespreking van beide beleidsvelden zal in dit rapport steeds een scheiding zijn aan te treffen.

Met de bestrijding van ziekten zowel bij planten als bij dieren - wordt in de eerste plaats een economisch doel gediend. Een goede gezondheidstoestand is voorwaarde voor een ongehinderde agrarische produktie. Het is reeds om deze reden gerechtvaardigd dat de kosten van bestrijdingsmaatregelen voor een belangrijk gedeelte door het betrokken bedrijfsleven worden gedragen (profijtbeginsel). Participatie van de overheid vindt in het algemeen plaats bij activiteiten die van belang zijn om één of meer van de volgende redenen:

- er bestaat een ernstig gevaar voor de binnenlandse agrarische produktie en afzet;
- de export wordt bedreigd;
- EEG-richtlijnen vereisen overheidsmaatregelen;
- (met betrekking tot dierziekten) de volksgezondheid dient te worden beschermd.

In dit rapport wordt nagegaan in hoeverre de effectiviteit van de plant- en dierziektenbestrijding kan worden vergroot en de eigen risico-benadering kan worden versterkt, hetgeen een vermindering van de overheidsbijdrage met zich mee zou kunnen brengen.

Aan de orde komt de ziektenbestrijding voor zover deze - gedeeltelijk - door de overheid wordt gefinancierd. De werkzaamheden die de Algemene Inspectiedienst van het Ministerie van Landbouw en Visserij als bijzondere opsporingsdienst verricht blijven buiten beschouwing. Deze dienst is besproken in de heroverweging "Diensten met opsporingsbevoegdheid".

1.2. IJkpuntbepaling

Uitgangspunt

Als financieel uitgangspunt voor het heroverwegingsonderzoek dienen in beginsel de bedragen die voor de beleidsterreinen zijn voorzien in de Meerjarenraming voor 1990. Hierbij dient te worden aangetekend dat de kosten van de bestrijding van plant- en dierziekten qualitate qua een open karakter hebben, aangezien de omvang van eventuele ziekteuitbraken en van de hieruit voort-

vloeiende maatregelen niet volledig kan worden voorzien.

Dit open karakter brengt met zich mee dat bij deze beleids-terreinen het uit de meerjarenraming voortvloeiende ijkpunt niet alle bestrijdingskosten omvat. Daarom is op beide terreinen een tweede ijkpunt vastgesteld.

Plantenziektenbestrijding

Het op de meerjarenraming gebaseerde ijkpunt wordt gevormd door een gedeelte van de voorziene apparaatskosten van de Plantenziektenkundige Dienst, welke zijn gesteld op f 29,4 mln. Uitgaande van het huidige takenpakket wordt van dit bedrag f 11,5 mln. besteed aan de bestrijding van plantenziekten.

Daarnaast worden maatregelen ter bestrijding van de iepenziekte gesubsidieerd. Mede vanwege het feit dat de hoogte van deze subsidies afhankelijk zijn van de mate van optreden van de ziekte is hiervoor geen meerjarencijfer geraamd. Daarom fungeren de gerealiseerde uitgaven over 1984 ter hoogte van f 6,9 mln. als ijkpunt.

Tegenover de uitgaven van de plantenziektenbestrijding staan geen middelen die hiermee rechtstreeks verband houden.

Dierziektenbestrijding

Voor de dierziektenbestrijding is het uit de meerjarenraming voortvloeiende ijkpunt gesteld op f 45 mln. Dit bedrag wordt gevormd door de geraamde subsidie voor de georganiseerde gezondheidszorg, die f 42,5 mln. bedraagt. Dit bedrag wordt aangevuld door een gedeelte van de geraamde apparaatskosten van de Veterinaire Dienst. Deze kosten zijn gesteld op f 5,8 mln., waarvan f 2,5 mln. kan worden toegerekend aan de bestrijding van dierziekten. Tegenover het bedrag van f 45 mln. staan uiteraard geen hiermee rechtstreeks verband houdende middelen.

Voor de zogenaamde politionele dierziektenbestrijding, die geheel afhangt van de mate van optreden van ziekten, is een bedrag van f 7 mln. geraamd. Dit is geen realistisch ijkpunt, aangezien de uitgaven van de politionele bestrijding over het algemeen een veelvoud van dit bedrag beslaan. Als ijkpunt voor deze vorm van bestrijding kan daarom worden gekozen voor de gemiddelde jaarlijkse uitgave in de periode 1976-1985 ter hoogte van f 32,5 mln. Hiertegenover staan in het meerjarencijfer f 15 mln. aan middelen bestaande uit de geraamde bijdrage van het bedrijfsleven aan de poli-

tionele bestrijding. Als alternatief voor dit ijkpunt kan de hoogste uitgave in genoemde periode, te weten f 78 mln. in 1984 als uitgangspunt dienen.

Resumerend:

a. Planteziektenbestrijding:

* geraamd	11,5 (x f 1 mln.)
* iepeziekte	6,9

b. Dierziektenbestrijding:

* geraamd	45	middelen: 15
* politioneel	32,5	
resp.	78	

2. Resultaten en conclusies

2.1. Inleiding

Volgens de algemene taakopdracht dient het onderzoek te resulteren in beleidsvarianten die besparingen opleveren ten opzichte van het ijkpunt zoals dat in hoofdstuk 1 is vastgesteld. Eén van de varianten moet een besparing van tenminste 20% inhouden. Zowel voor de begrote plante- als dierziektenbestrijding moet een variant die een dergelijke besparing inhoudt worden gerealiseerd. Dit houdt de volgende besparingen in:

- voor de planteziektenbestrijding: $20\% \times f 11,5 \text{ mln.} = f 2,3 \text{ mln.}$
- voor de dierziektenbestrijding: $20\% \times f 45 \text{ mln.} = f 9 \text{ mln.}$

Daarnaast komen beleidsvarianten bij de politionele dierziektenbestrijding en de iepeziektebestrijding aan de orde

2.2. Varianten planteziekten (geraamd)

a. Beperking van de activiteiten bij de bestrijding van een aantal ziekten. De beperking is enerzijds een gevolg van planteziektenkundige ontwikkelingen en anderzijds van doorvoering van beleidswijzigingen:

- phoma	0,15 (x f 1 mln.)
- bacterievuur	1,3
- tulpestengelaaltje	0,1
- iepeziekte	0,4
	<u>1,95</u>

b. Bijdrage van het bedrijfsleven. Teneinde een 20% variant op het vlak van de planteziektenbestrijding te bereiken zal van het bedrijfsleven een bijdrage van f 350.000,-- moeten worden verlangd.

De werkgroep vindt deze bijdrage een ongewenste doorbreking van het stelsel van gescheiden verantwoordelijkheden. Bovendien acht de werkgroep het verkrijgen van deze bijdrage een niet gemakkelijke opgave vanwege een te verwachten aanspraak van het bedrijfsleven op een overheidsbijdrage in de bestrijdingsmaatregelen zelf.

- c. De 20%-variant wordt bereikt door een optelling van de varianten a + b en levert f 2,3 mln. op.

Verder is bezien in hoeverre het mogelijk is om de doelmatigheid van de planteziektenbestrijding te vergroten, zowel door een versobering van de organisatie als door een effectieve uitvoering van activiteiten. De werkgroep vond in dit kader geen mogelijkheden. Hierbij speelt mee dat de Plantenziektenkundige Dienst zich in het recente verleden reeds aanmerkelijke inspanningen heeft getroost ter verbetering van de doelmatigheid.

2.3. Variant iepeziekte (niet geraamd)

Als ijkpunt is een bedrag van f 6,9 mln. gesteld, omfattende de gerealiseerde uitgaven van de iepeziekte bestrijding in 1984 voor zover niet begroot. Dit bedrag kan als gevolg van planteziektenkundige en beleidsmatige ontwikkelingen terugvallen tot f 2,9 mln. Besparing: f 4 mln.

2.4. Varianten georganiseerde gezondheidszorg voor dieren (geraamd)

- a. De variant is een gevolg van in gang gezette ontwikkelingen. Op de volgende ziekten kan worden bespaard:

- mond- en klauwzeer	2,8 (x f 1 mln.)
- runderhorzel	0,2
- rotkreupel	0,05
	<u>3,05</u>

Voor mond- en klauwzeer geldt een besparing onder de vooronderstelling dat het benodigde veterinaire onderzoek - dat nog niet is afgerond - daartoe de ruimte biedt. Bij de beide andere ziekten betekent het een beeindiging van de overheidsbijdrage.

- b. De bezoldiging van de medewerkers van gezondheidsdiensten die het werk uitvoeren ligt hoger dan de Rijksbezoldiging. De variant houdt in dat de subsidie wordt verleend op basis van rijksnormen. Dit zou een besparing opleveren van f 928.000,--.

- c. Het onderzoek naar de hoogte van de indirecte kosten en daarmee verband houdende naar de doelmatigheid van de organisatie van de gezondheidsdiensten heeft tot de conclusie geleid dat op deze punten een mogelijkheid bestaat besparingen te bereiken. Een concretisering van de hoogte van deze besparingen is binnen het kader van deze heroverweging onvoldoende mogelijk. Een nadere studie is vereist. Daarom wordt deze variant P.M. gesteld.
- d. De vierde besparingsoptie is gelegen in een vergroting van de bijdrage van het bedrijfsleven, aangezien een vermindering van de activiteiten slechts beperkt mogelijk is. Dit betekent een verlating van het 50/50 beginsel.
- e. De 20%-variant is een opsomming van de varianten a, b, c en d en is als volgt samengesteld:
- ziekten	3,05 (x f 1 mln.)	
- bezoldiging	0,93	
- indirecte kosten/ doelmatigheid		P.M.
- bijdrage bedrijfs- leven	5,02	- P.M.
Totaal	<u>9,0</u>	

In de praktijk betekent de 20%-variant dat de overheid dan nog f 36 mln. bijdraagt aan de georganiseerde zorg.

Verder is ten aanzien van de volgende onderwerpen geconcludeerd dat deze niet tot concrete besparingen leiden:

- activiteiten in het kader van de tweede lijnsgezondheidszorg;
- tarieven van dierenartsen.

2.5. Variant politionele dierziektenbestrijding (niet geraamd)

De variant houdt een bijdrage van het Landbouwschap van 50% zonder plafond in de bestrijdingskosten in. Aangezien de financiering van de politionele bestrijding een open einde heeft is de hoogte van de besparing die uit deze variant voortvloeit variabel. In een gemiddeld dierziektenjaar bedraagt de besparing f 1,25 mln., terwijl zij hoger is naar mate de dierziektensituatie ongunstiger is. Afgezet tegen de dierziektensituatie van 1984 zou de besparing f 24 mln. bedragen.

3. De bestrijding van plantenziekten

3.1. Algemeen

De bestrijding van plantenziekten vindt haar wettelijk kader in de Plantenziektenwet (Stb. 1952, 96).* Deze wet beoogt, voorzover hier van belang, een doeltreffende bestrijding van schadelijke organismen mogelijk te maken en daarmee de teelt en de export van agrarische produkten te beschermen.

De feitelijke bestrijding beperkt zich tot die ziekten die een dermate grote schade met zich brengen, dat de genoemde belangen hierdoor in gevaar komen. Deze ziekten worden in het spraakgebruik aangeduid als "quarantaineziekten". Hieronder zal in paragraaf 4.4 per ziekte worden aangegeven welke fyto-sanitaire maatregelen ter bestrijding van plantenziekten, gedeeltelijk voortvloeiend uit de eisen die de EEG in een aantal richtlijnen stelt, van kracht zijn. Deze maatregelen hangen vaak samen met eisen op het gebied van im- en export. Het op de Plantenziektenwet gebaseerde stelsel ter bestrijding van ziekten gaat er vanuit dat de primaire verantwoordelijkheid voor de opsporing van ziekten, het opleggen van maatregelen en het controleren van deze maatregelen bij de overheid ligt. De maatregelen zelf worden in beginsel door het bedrijfsleven voor eigen rekening uitgevoerd.

3.2. Organisatie

De bestrijding van plantenziekten is opgedragen aan de Plantenziektenkundige Dienst (PD), die ressorteert onder het Directoraat-Generaal voor Landbouw en Voedselvoorziening. Deze dienst heeft een personeelsomvang van 384 formatieplaatsen en besteedt naar schatting één derde van de tijd aan de bestrijding van plantenziekten. De dienst heeft haar hoofdkantoor in Wageningen en is daarnaast onderverdeeld in 14 districten. Het hoofdkantoor coördineert en houdt toezicht op de werkzaamheden, ontwerpt in samenwerking met onder andere de directies Akker- en Tuinbouw en Juridische en Bedrijfsorganisatorische Zaken van het Ministerie bestrijdingsmaatregelen en heeft daarnaast een onderzoekstaak.

---

*) Voor de bloembollensector geldt vooralsnog tevens de Bloembollenziektenwet 1937 (Stb. 639). Deze wet zal binnenkort worden ingetrokken.

Een drietal gewasafdelingen is primair belast met de taken verband houdende met de bestrijding van planteziekten.

De districten voeren de instructies uit die door de directie vanuit het hoofdkantoor worden gegeven. Opgemerkt zij dat de organisatie van de PD reeds uitvoerig aan de orde is gekomen in de Heroverweging Gedeconcentreerde Rijksdiensten.

Naast de PD zijn ook andere instanties betrokken bij de bestrijding van planteziekten. Dit betreft in de eerste plaats de Stichting Bloembollenkeuringsdienst die fyto-sanitaire maatregelen neemt ten aanzien van een groot aantal bloembolgewassen. De Stichting houdt zich overigens grotendeels bezig met de keuring op kwaliteitsaspecten, die buiten deze heroverweging blijven. Daarnaast worden werkzaamheden verricht door de keuringsdiensten in de land- en tuinbouw (de NAK's). Deze diensten zijn aangewezen op grond van de Zaaizaad- en Plantgoedwet (Stb. 1966, 455) en verrichten uit dien hoofde de keuring van voortkwekingsmateriaal. De NAK's hebben geen fyto-sanitaire bevoegdheden doch spelen in de praktijk wel een belangrijke rol bij de bestrijding van planteziekten. Enerzijds voeren zij op naam en voor rekening van de PD onderzoek uit en anderzijds letten zij bij het verrichten van keuringswerkzaamheden op het voorkomen van quarantaineziekten en leveren de PD informatie hieromtrent.

3.3. Beleidsinstrumenten

Bij de bestrijding van planteziekten wordt gebruik gemaakt van de volgende beleidsinstrumenten:

- Regelgeving op basis van de Plantenziektenwet. Het Besluit bestrijding schadelijke organismen 1959 geeft de PD een aantal bevoegdheden ten aanzien van besmette partijen en percelen. Daar waar deze bevoegdheden niet voldoen of een nadere verfijning behoeven, worden bij A.M.v.B of bij Ministeriële regeling voor een bepaalde ziekte regels gesteld.
- Opsporing van ziekten. Deze opsporing vindt te velde plaats of met behulp van laboratoriumonderzoek. Zij wordt door de overheid bekostigd en in beginsel ook uitgevoerd. Routinematige uitvoeringshandelingen worden aan privaatrechtelijke keuringsinstellingen uitbesteed, voorzover dit doelmatig wordt geacht.
- Opleggen van bestrijdingsmaatregelen aan betrokkenen op wier terrein ziekten worden aangetroffen of vermoed.
- In afwijking van het eerder genoemde uitgangspunt dat de betrokkenen de maatregelen voor eigen rekening uitvoeren vindt in een aantal gevallen de uitvoering

door of voor rekening van de overheid plaats. Dit kan het geval zijn als betrokkenen niet tot het agrarisch bedrijfsleven behoren noch geacht kunnen worden een economisch belang bij de bestrijding te hebben. Hierbij speelt mee dat de hier bedoelde betrokkenen vaak niet in staat zijn de bestrijding tijdig en goed uit te voeren.

- Toezicht op de uitvoering van de maatregelen door betrokkenen.

3.4. Het bestrijden van de ziekten

In deze paragraaf wordt voor zover dit uit heroverwegingsoogpunt van belang is aangegeven op welke wijze de PD en de andere betrokken diensten de verschillende ziekten te lijf gaan.

- * Aardappelmoetheid. De bestrijding van deze ziekte berust op twee elkaar aanvullende pijlers. Allereerst is de intensiteit van de teelt van aardappelen aan beperkingen gebonden. Met deze preventieve maatregel wordt gepoogd het besmettingsniveau laag te houden. Daarnaast kunnen verdergaande beperkingen aan de teelt worden opgelegd nadat een besmetting is geconstateerd. Het beleid terzake de aardappelmoetheid is niet in het gehele land gelijk. Verschillen zijn onder meer afhankelijk van het doel van de teelt in een bepaald gebied.
Bij de uitvoering van de aardappelmoetheidsbestrijding spelen privaatrechtelijke instellingen een grote rol. Deze brengen aardappelteelten in een deel van het land in kaart en onderzoeken grondmonsters op de aanwezigheid van de ziekte.
Opgemerkt zij dat de EEG een aantal eisen stelt aan de bestrijding van de ziekte en aan de teelt van aardappelen.
- * Wratziekte. De bestrijding van de ziekte is gebaseerd op eisen van de EEG omtrent de teelt op en in de omgeving van besmette terreinen.
- * Phoma-rot. De maatregelen van de PD zijn een aanvulling op de kwaliteitskeuringen van pootaardappelen en omvatten een uitplantverbod voor besmette partijen. Bij recent onderzoek is gebleken dat lichte besmettingen fytoosanitair aanvaardbaar zijn.
- * Knolcyperus. Het karakter van dit zich snel verspreidende onkruid vergt een intensieve opsporing en strenge maatregelen ten aanzien van besmette partijen en percelen.
- * Bacterievuur. Met de bestrijding van de ziekte wordt behalve een economisch ook een landschappelijk doel nagestreefd. De ziektebestrijding is geconcentreerd in een aantal gebieden waar een bijzonder wettelijk regime geldt. Indien de bestrijding door particu-

lieren redelijkerwijs niet te verwachten is voert de PD in tuinen bij woonhuizen zelf de maatregelen uit.

* Tulpestengelaaltje. De privaatrechtelijke Bloembollenkeuringsdienst let bij de keuring van een groot aantal bloembolgewassen tevens op het voorkomen van het aaltje. Dit betekent een aanmerkelijke verlichting van de taken van de PD.

* Iepeziekte. De PD voert de bestrijding van de iepenziekte uit in samenwerking met het Staatsbosbeheer. Aangetaste iepen worden bij particulieren door of voor rekening van Staatsbosbeheer opgeruimd. Deze doorbreking van het "eigen risico-beginsel" komt zoals reeds is aangegeven enerzijds voort uit het feit dat iepen een landschappelijk en geen economisch belang hebben, anderzijds is gebleken dat betrokkenen zelf vaak niet in staat zijn tot het nemen van doeltreffende bestrijdingsmaatregelen.

Bij de bestrijding worden waar mogelijk lagere overheden betrokken. Gemeenten voeren de bestrijding veelal binnen de bebouwde kommen uit.

3.5. Kostenoverzicht

1. Voor de Plantenziektenkundige Dienst:

- aardappelmoetheid	: opsporing	1,5	(x f 1 mln.)
	grondonderzoek door		
	NAK's	1,9	
	kartering	0,9	
	toezicht	0,5	
		<u>4,8</u>	
- wratziekte		0,1	
- phoma		0,2	
- knolcyperus		0,5	
- bacterievuur	: opsporing en toezicht	3,0	
-	opruiming bij particulieren	1,0	
		<u>4,0</u>	
- tulpestengel-aaltje		0,3	
- iepenziekte	: opsporing en toezicht	1,6	
		<u>1,6</u>	
Totaal		11,5	

2. Voor Staatsbosbeheer: opruiming in het kader van de iepenziekte

6,9*

-----
* In deze kosten zijn niet begrepen de kosten die Staatsbosbeheer maakt voor opruiming in het kader van het beheer van eigen terreinen.

Opgemerkt zij dat de opruimingskosten van het bacterievuur in 1985 zijn beperkt tot f 0,1 mln., voornamelijk door een beperking van de groep mensen bij wie op Rijkskosten wordt opgeruimd. Ten aanzien van de iepeziekte geldt dat beperking van de bestrijding tot een gedeelte van Nederland in 1985 heeft geleid tot een vermindering van de opruimingskosten met f 3 mln.

De kosten die worden gemaakt voor de bestrijding van planteziekten bestaan voornamelijk uit personeelskosten van de PD en daarmee rechtstreeks samenhangende materiële kosten. Daarnaast besteedt de PD zoals gezegd werkzaamheden ten behoeve van de aardappelmoeheidsbestrijding uit aan de privaatrechtelijke keuringsdiensten in de landbouw. De vergoedingen die de PD hiervoor verleent worden door de PD eenzijdig vastgesteld. De vergoedingen voor het nemen en onderzoeken van grondmonsters zijn sinds 1981 niet verhoogd en liggen daarom vaak lager dan de werkelijk gemaakte kosten. De vergoedingen aan de keuringsdiensten besloegen over 1985 een bedrag van f 2,4 mln.

4. Evaluatie van de planteziektenbestrijding

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de bestrijding van planteziekten, zoals beschreven in het vorige hoofdstuk, aan een beoordeling onderworpen en in het verlengde hiervan wordt bezien in hoeverre het mogelijk en wenselijk is door aanpassingen in beleid en organisatie besparingen te bereiken. De doelstellingen van de bestrijding van planteziekten zijn reeds aan de orde gekomen. Hierbij is erop gewezen dat het belang van teelt en afzet van agrarische produkten en van bescherming van de exportpositie deze bestrijding vereist. Een effectieve bestrijding dient aan de volgende voorwaarden te voldoen:

1. Een zekere intensiteit van de controle en de daaruit voortvloeiende bestrijdingsmaatregelen. Aangezien de ziekten besmettelijk zijn moet de controlerende instantie inzicht hebben in het vóórkomen van de ziekten.
2. Indien de bestrijding zich tot bepaalde gebieden beperkt dienen deze gebieden een zekere omvang te hebben.
3. De effecten van de bestrijding op langere termijn moeten tot uitdrukking komen.

4. De positie van Nederland als exporterend land brengt met zich mee dat soms verdergaande maatregelen nodig zijn dan ten behoeve van de binnenlandse teelt of op grond van de EEG-richtlijn zijn vereist.

Tot slot zij erop gewezen dat de onvoorspelbaarheid van de ontwikkeling van de fyto-sanitaire situatie meebrengt dat alle in dit hoofdstuk genoemde mogelijkheden met een zeker voorbehoud moeten worden gezien.

4.2. Versterking van de eigen risicobenadering

4.2.1. Algemeen

Het stelsel voortvloeiend uit de Plantenziektenwet gaat uit van gescheiden verantwoordelijkheden voor de overheid en het betrokken bedrijfsleven. De overheid neemt hierbij de opsporing van ziekten en het opleggen en controleren van maatregelen voor zijn rekening. Hoewel het voorshands niet geheel onaannemelijk lijkt het bedrijfsleven bij te laten dragen in de ziektenopsporing vindt de werkgroep het gewenst vast te houden aan de ongedeelde verantwoordelijkheid van de overheid op dit gebied. Deze opvatting wordt gedragen door de volgende overwegingen:

De overheid dient voorwaarden te scheppen voor teelt en afzet van planten en plantaardige produkten, voornamelijk met het doel het exportbelang veilig te stellen. Dit exportbelang stijgt uit boven het belang van individuele telers en van groeperingen van telers. Onvolkomenheden in de opsporing van ziekten in het ene gewas hebben onvermijdelijk repercussies voor de export van andere gewassen. Opgemerkt zij dat een aantal EEG-richtlijnen van de lidstaten garanties vragen op fyto-sanitair gebied. Bovendien grijpen de maatregelen die op basis van de opsporing moeten worden genomen soms diep in de bedrijfsvoering in en dient het belang van een ongestoorde produktie op korte termijn soms te wijken voor een goede fyto-sanitaire positie op een langere termijn. Derhalve zou het onjuist zijn de primaire verantwoordelijkheid bij de individuele belanghebbende of diens organisaties te leggen.

4.2.2. Medefinanciering

Als eerste optie in deze paragraaf wordt de mogelijkheid opgevoerd van (mede) financiering door het betrokken bedrijfsleven. Hierbij geldt het volgende:

- De verantwoordelijkheid van de overheid voor het opsporen van ziekten brengt met zich dat deze de taak naar eigen inzicht moet kunnen uitvoeren. Medefinanciering door het bedrijfsleven heeft tot gevolg dat het bedrijfsleven eisen kan stellen omtrent de wijze van opsporing en de daarbij

gehanteerde prioriteiten. Dit kan uit fyto-sani-tair oogpunt ongewenst zijn en kan schade berokkenen aan de geloofwaardigheid van de door Nederland gegeven exportgaranties.

- De bestrijdingsmaatregelen komen voor rekening van het bedrijfsleven. Deze maatregelen vormen een veel grotere kostenpost dan de huidige PD-werkzaamheden. Als voorbeeld hierbij moge dienen dat de kosten van het bedrijfsleven alleen al voor de bestrijding van aardappelmoehheid tussen de f 40 mln. en f 50 mln. worden geschat. In onderhandelingen over de medefinanciering van de opsporing zal het bedrijfsleven aanspraak maken op subsidieering van de bestrijdingsmaatregelen. Verzoeken hiertoe, die het georganiseerde bedrijfsleven ook nu reeds doet, kunnen niet meer worden afgewezen met een beroep op gescheiden verantwoordelijkheden. In een sector waar het bedrijfsleven reeds een aanzienlijk gedeelte van de kosten draagt is het op voorhand niet te verwachten dat medefinanciering van overheidstaken per saldo tot besparingen leidt. Aan de andere kant is het niet absoluut onmogelijk langs deze weg naar besparingen te streven.

4.2.3. Uitvoering

De PD besteedt voorzover dit past binnen de geschetste verantwoordelijkheid en dit doelmatig wordt geacht taken in het kader van de ziektenopsporing uit aan instellingen van het bedrijfsleven. Voor de uitvoering van deze taken ontvangen de instellingen een vergoeding op basis van de kostprijs. Het uitbesteden vindt in het algemeen plaats indien het gaat om routinematige handelingen. Zo worden de kartering en de grondmonsteronderzoeken bij de aardappelmoehheidsbestrijding veelal door privaatrechtelijke instellingen uitgevoerd. De uitvoerende keuringsdiensten beschikken over faciliteiten, die een doelmatiger uitvoering mogelijk maken. Daarnaast profiteert de PD bij de opsporing van een aantal quarantaineziekten van de bevindingen van de keuringsdiensten bij de aan hen toevertrouwde kwaliteitskeuringen.

Een verdergaande uitbesteding van de taken aan het bedrijfsleven conflicteert met genoemde verantwoordelijkheid en lijkt daarenboven niet zinvol. De totale kosten van ziektenopsporing zullen zeker niet lager worden. Immers, de werkzaamheden kunnen weliswaar (deels) worden uitbesteed, de uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt - zoals hierboven reeds is gesteld - bij de overheid. Dit brengt met zich dat er toezicht moet worden uitgeoefend op de werkzaamheden van de privaatrechtelijke instellingen. De kosten hier-

van - waarvan het overigens nog de vraag is of zij lager zijn dan de kosten van de opsporing zelf - zijn additioneel.

4.2.4. Conclusie

Het in paragraaf 4.2. besproken onderwerp levert geen omvangrijke heroverwegingsresultaten op. De werkgroep acht een gedeelde verantwoordelijkheid voor de opsporing van planteziekten in beginsel onjuist.

Weliswaar kan een geringe besparing worden verkregen, maar bedacht moet worden dat het afstoten van verantwoordelijkheden tot een verhoging van kosten kan leiden.

4.3. Vergroting van de doelmatigheid

4.3.1. Uitgangspunt

In deze paragraaf komen de mogelijkheden ter beperking van de kosten van planteziektenbestrijding door een vergroting van de doelmatigheid aan de orde. Allereerst wordt gekeken naar de organisatie van de PD. Van belang is dat de PD naast de bestrijding van planteziekten ook andere taken heeft die niet binnen het bestek van dit heroverwegingsonderzoek vallen. Aangezien voorstellen ten aanzien van de organisatie tevens gevolgen hebben voor de uitvoering van deze andere taken is terughoudendheid vereist. Daarnaast moet worden opgemerkt dat de organisatievorm van de PD reeds uitgebreid aan de orde is gekomen in de vierde heroverwegingsronde bij de Heroverweging Gedeconcentreerde Rijksdiensten. De bij deze heroverweging getrokken conclusies zijn de voornaamste bron voor het onderstaande betoog. Door een complex van maatregelen is het mogelijk gebleken bij een toenemend takenpakket het personeelsbestand de laatste 5 jaar te verminderen met 35 formatieplaatsen en tevens 5% arbeidsduurverkortung zonder herbezetting te realiseren.

Voor de doelmatigheid van de activiteiten geldt als uitgangspunt dat de bestrijding aan een aantal voorwaarden moet voldoen. Deze voorwaarden zijn in paragraaf 4.1 opgesomd. Daarnaast geldt ook hier dat de PD zich in de achterliggende periode reeds belangrijke inspanningen heeft getroost ter vergroting van de doelmatigheid.

4.3.2. De organisatie

De organisatie van de PD is uit doelmatigheidsoverwegingen aangepast.

Dit heeft geleid tot het volgende:

- Gestreefd is naar een optimale benutting van het buitendienstpersoneel door dit een all-round scholing te geven zodat het op alle taakonderdelen van de PD inzetbaar is.
- De buitendiensten zijn sober opgezet. Dit waarborgt een uitvoering tegen de laagst mogelijke kosten. Hoogwaardige technologie ontbreekt terwijl de administratieve ondersteuning zoveel mogelijk is beperkt.
- Het aantal districten van de buitendienst is teruggebracht van 33 tot 14. Omdat de "span of control" beperkingen oplegt aan de districtsomvang, is een concentratie uit managementoverwegingen slechts beperkt mogelijk. Niet alleen uit managementoogpunt, ook uit oogpunt van taakuitoefening is concentratie slechts in beperkte mate gewenst. Essentieel is namelijk de bekendheid van de functionarissen met hun ambtsgebied. Daarnaast zou een te groot ambtsgebied een aanmerkelijke verhoging van de reiskostenvergoedingen tot gevolg hebben.
- De afdelingen van het hoofdkantoor belast met plantenziektebestrijding zijn gereorganiseerd en in aantal teruggebracht van 6 naar 3, waardoor aanzienlijke besparingen in de top zijn verkregen.

4.3.3. De activiteiten

De vergroting van de doelmatigheid bij de activiteiten in het kader van de bestrijding van planteziekten behelsde de volgende aanpassingen:

- Beperking van het gebied waar activiteiten worden ondernomen tot die gedeelten van het land waar de ziekten de meeste schade aanrichten. De beperking geschiedde gedeeltelijk door aanpassing van de regelgeving en gedeeltelijk door wijziging van de opsporingsprioriteit.
- Coördinatie met kwaliteitskeuringen die een aantal plantaardige produkten dienen te ondergaan.
- Uitbesteding van routinematige werkzaamheden aan privaatrechtelijke keuringsdiensten. De optimale benutting van de personele- en laboratoriumcapaciteit bij die diensten maakt dat de kosten van uitbesteding lager zijn dan wanneer de PD deze taken in eigen beheer zou uitvoeren, zowel qua exploitatie als qua investeringen.
- Zoveel mogelijk invoeren van moderne ziekteopsporingsmethoden, onder andere vanuit de lucht bij aardappelmoehheid.

- Bij het opruimen en vernietigen van ziek materiaal worden de mogelijkheden die de wet biedt om dit als verplichting aan instellingen, bedrijven en personen op te leggen zoveel mogelijk uitgebuit zodat de voor de overheid resterende kosten tot een minimaal niveau zijn teruggebracht. Indien de betrokkenen zelf maatregelen moeten uitvoeren beperkt de PD-taak zich tot een controle van het resultaat, terwijl daar waar de PD loonwerkers inschakelt om werkzaamheden uit te voeren een intensievere controle vereist is, aangezien de PD dan ook als contractspartner bij het opruimen is betrokken.

4.3.4. Conclusie

In de achterliggende periode zijn een groot aantal efficiency verhogende maatregelen genomen. Daarnaast zijn geen extra maatregelen mogelijk, hetgeen bij een vorige heroverwegingsronde (rijksuitgaven land- en tuinbouw, in het bijzonder keuringskosten) is geconstateerd.

4.4. De afzonderlijke ziekten

Per ziekte wordt bekeken in hoeverre beleidswijzigingen mogelijk zijn, die tot een besparing leiden. Opgemerkt zij dat een deel van deze mogelijkheden reeds zijn gerealiseerd.

- Aardappelmoetheid. Het beleid ter bestrijding van deze ziekte is op een aantal punten aangepast. Dit heeft geleid tot een vergaande uitbesteding van routinematige werkzaamheden en tot de toepassing van nieuwe opsporingsmethoden. Gezien het verloop van de ziekte, die zich nog steeds uitbreidt, heeft dit geen besparing betekend en is in de toekomst evenmin een verlaging van de kosten te verwachten.
- Wratziekte. De maatregelen ter bestrijding van de ziekte vloeien rechtstreeks voort uit voorschriften van de EEG. Een besparing is derhalve niet mogelijk.
- Phoma. Uit recent onderzoek is gebleken dat een tolerantiegraad acceptabel is. Als gevolg hiervan kunnen de kosten aanmerkelijk worden beperkt tot f 50.000,=. Dit houdt een besparing in van f 150.000,=.
- Knolcyperus. De ziekte is pas enkele jaren in ons land bekend en breidt zich nog steeds uit. Een besparing is op dit moment niet mogelijk.
- Bacterievuur. Het opsporen van deze ziekte kan gedeeltelijk gebeuren door de keuringsdienst die de vatbare gewassen aan een kwaliteitskeuring onderwerpt. Een voorziene uitbreiding van het aantal

gewassen dat wordt gekeurd zal een besparing opleveren van f 0,4 mln. De door de overheid gefinancierde kosten van de opruiming van door bacterievuur aangetaste planten zijn in het ijkpunt gesteld op f 1 mln. Regionale beperking van de boomteelt, verkleining van de groep justitiabelen bij wie de opruiming wordt gesubsidieerd en medefinanciering door het bedrijfsleven hebben geleid tot een drastische vermindering van de opruimingskosten voor de overheid. Besparing: f 0,9 mln.

- Tulpestengelaaltje. In verband met een uitbreiding van de (kwaliteits-)keuringen door de privaatrechtelijke Bloembollenkeuringsdienst zullen de opsporingskosten voor de PD geleidelijk afnemen. De verwachte besparing bedraagt f 0,1 mln.
- Iepeziekte. Beperking van het campagnegebied bij de iepenziektebestrijding tot het gedeelte van het land waar de meeste waardevolle iepen staan leidt tot een besparing op de kosten van de opsporing van iepen. Voor deze opsporing behoeft nog slechts f 1,2 mln. te worden uitgetrokken hetgeen een bezuiniging betekent van f 0,4 mln. Voor de overheidsbijdrage aan de bestrijdingsmaatregelen in het kader van de iepenziekte is los van het meerjarencijfer een ijkpunt gesteld op 6,9 mln. Besloten is de bestrijding van iepenziekte te beperken tot dat gedeelte van het land waar de iepen het meest waardevol zijn voor het landschap. De verwachting is dat de kosten op termijn kunnen worden teruggebracht tot f 2,9 mln. De besparing die hieruit voortvloeit bedraagt f 4 mln.

Concluderend kan worden vastgesteld dat de besparingsmogelijkheden, die enerzijds het gevolg zijn van planteziektenkundige ontwikkelingen en anderzijds van een doorvoering van reeds voorziene beleidswijzigingen het volgende opleveren:

- phoma	0,15	(x f 1 mln)
- bacterievuur	1,3	
- tulpestengel-		
aaltje	0,1	
- iepenziekte	0,4	
Totaal	<u>1,95</u>	

Daarenboven bedraagt de bezuiniging op de opruimingskosten bij de iepenziektebestrijding, waarvoor in hoofdstuk 1 een apart ijkpunt is vastgesteld, f 4 mln.

5. De bestrijding van dierziekten

5.1. Algemeen

De door de overheid gefinancierde dierziektenbestrijding bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds betreft dit de directe wering en bestrijding van besmettelijke dierziekten en anderzijds de zorg voor de algehele gezondheidstoestand van de veestapel.

De bestrijding van besmettelijke ziekten geschiedt op basis van de Veewet (Stb. 1920, 153) en de Vogelziektenwet (Stb. 1949, J.585) en heeft een politioneel karakter. Bij (dreigend) optreden van een ziekte moeten maatregelen worden genomen. De bestrijding geschiedt bij ziekten die:

- Op grond van het EEG-recht moeten worden bestreden;
- ernstige schade kunnen berokkenen aan de vee- of pluimveestapel en niet of niet volledig met normale bedrijfsmiddelen kunnen worden voorkomen;
- een gevaar opleveren voor de volksgezondheid of de export.

De overheid voert de bestrijding uit. Het georganiseerde bedrijfsleven levert een bijdrage in de kosten van de bestrijding.

De georganiseerde dierziektenbestrijding en gezondheidszorg vindt zijn basis in autonome verordeningen en reglementen van het Landbouwschap en omvat een breed scala van activiteiten. De overheid financiert deze activiteiten, indien zij voortvloeien uit internationale verplichtingen en afspraken of in relatie staan met de politionele dierziektenbestrijding. De uitvoering vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren. Overheidsfinanciering geschiedt op 50-50 basis naar aanleiding van een contract met het Landbouwschap.

De georganiseerde zorg staat in beginsel los van de politionele bestrijding doch beïnvloedt deze wel. Zo kan het stopzetten van een preventief vaccinatieprogramma leiden tot een spoedige ziekteuitbraak met hoge kosten. Daarnaast kan een uit de georganiseerde zorg voortvloeiende kennis van de dierziektensituatie leiden tot een snel en adequaat ingrijpen bij een (dreigende) ziekteuitbraak.

5.2. Organisatie

5.2.1. De politionele bestrijding

Met de politionele dierziektenbestrijding is de Veterinaire Dienst (VD) belast, die ressorteert onder het Directoraat Generaal voor Landbouw en Voedselvoorziening.

De VD is als beleidsdirectie zowel verantwoordelijk voor de voorbereiding als voor de leiding en uitvoering. Voor de daadwerkelijke uitvoering van de bestrijding van besmettelijke ziekten kan een "crisisteam" worden gevormd uit de afdeling dierziektenbestrijding van de Veterinaire Dienst.

De Rijksdienst voor de Keuring van Vee en Vlees (RVV), vallend onder het Directoraat Generaal voor Landelijke Gebieden en Kwaliteitszorg, verricht een groot aantal veterinair-technische werkzaamheden. Dit betreft onder meer het uitzetten van zones met een vervoerverbod, de organisatie van de taxatie en overname van dieren, de afvoer naar een destructiebedrijf en de ontsmetting van bedrijven. De RVV is - naast een kleine centrale directie - onderverdeeld in 15 regionale kringen. Medewerkers van deze dienst functioneren voorwat betreft de uitvoering van dierziektenbestrijdingsmaatregelen onder verantwoordelijkheid van de VD.

5.2.2. De georganiseerde zorg

De Stichting Gezondheidszorg voor Dieren, onder wier verantwoordelijkheid de georganiseerde gezondheidszorg valt, is een dochterorganisatie van het Landbouwschap. In de de statuten van de stichting zijn toezichthoudende taken toegekend aan de Minister van Landbouw en Visserij. Deze kan algemene richtlijnen geven, keurt de begroting goed en benoemt adviserende bestuursleden. De stichting bepaalt het beleid en heeft een coördinerende taak doch is voor uitvoerende werkzaamheden aangewezen op zes regionale gezondheidsdiensten voor Dieren en de Gezondheidsdienst voor Pluimvee. Deze diensten zijn zelfstandige stichtingen met voor alle werkzaamheden eigen voorzieningen.

5.3. De financiering van de dierziektebestrijding

Voor de financiering van de activiteiten in het kader van de dierziektenbestrijding worden meerjaarlijkse overeenkomsten aangegaan tussen het Ministerie van Landbouw en Visserij en het Landbouwschap. De huidige contractperiode loopt tot en met 1986.

Uitgangspunt van de overeenkomsten is dat de overheid voor 50 procent bijdraagt aan een in het contract omschreven pakket activiteiten van de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren.

De overheid heeft geen rechtstreekse invloed op de hoogte van de kosten van de activiteiten. De subsidie aan de Stichting is voor 1986 begroot op f 42,5 mln. De feitelijke subsidieverlening vindt plaats als voorschot op basis van de ministerieel goed te keuren stichtingsbegroting.

Hiertegenover staat dat het Landbouwschap tot een bepaald maximumbedrag 50 procent medefinanciert aan de politionele bestrijding. De hoogte van het maximum van de Landbouwschapsbijdrage hangt voornamelijk af van de te verwachten dierziektensituatie. Het veelvuldig uitbreken van varkenspest in de achterliggende periode heeft een tussentijdse verhoging van de Landbouwschapsbijdrage tot gevolg gehad. De maximumbijdrage is gestegen van f 2 mln. tot f 5 mln. Voor 1986 is deze bijdrage op f 15 mln. begroot. De totale kosten van de politionele bestrijding bedroegen over de periode 1976-1985 gemiddeld f 32,5 mln. per jaar. Vanaf 1983 lag dit bedrag jaarlijks beduidend hoger.

De EEG levert financiële bijdragen aan lidstaten voor dringende acties ter bestrijding van dierziekten. Dit betreft voornamelijk specifieke uitkeringen met het oog op de uitroeiing van de klassieke varkenspest in de Gemeenschap. Het verlenen van deze bijdragen heeft een tijdelijk karakter.

5.4. De politionele bestrijding

5.4.1. Algemeen

Krachtens de bepalingen van de Veewet en de Vogelziektenwet zijn houders van dieren en dierenartsen verplicht aangifte te doen bij de burgemeester en bij de directeur van de betreffende RVV-kring (tevens inspecteur van de VD), indien zij verschijnselen van een krachtens één van beide wetten aangewezen dierziekten gewaar worden. Onder verantwoordelijkheid van de VD worden vervolgens maatregelen genomen die tot doel hebben verspreiding van de ziekte te voorkomen. Deze maatregelen kunnen het volgende inhouden: melden, diagnose stellen, destructie van zieke of verdachte dieren, schadeloosstellen van de gedupeerde dierenhouder, ontsmetten, ophokgeboden, vervoerverboden en vaccinatiegeboden of vaccinatieverboden.

Met het oog op de heroverweging zijn de belangrijkste beleidsinstrumenten de schadeloosstelling van de houder van ziek of verdacht vee dat van overheidswege is opgeruimd en de eventueel in te stellen noodontingen.

Krachtens artikel 39 van de Veewet wordt voor verdacht vee de volle waarde in gezonde toestand uitgekeerd en voor ziek vee een bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld percentage daarvan. Het is niet mogelijk aan de uitkering voorschriften te verbinden waardoor herhaling van de besmetting zou kunnen worden voorkomen en er kunnen geen kortingen worden toegepast bij eigen schuld.

Daarnaast kunnen in de wijde omgeving van een ziektehaard alle dieren worden geënt. Deze enting maakt deel

uit van de politionele bestrijding; de betrokkene worden geen kosten in rekening gebracht.

Een kostenoverzicht van de politionele dierziektenbestrijding in de periode van 1976 tot en met 1985 is als bijlage 3 bijgevoegd. Hieruit blijkt dat de bestrijding van varkenspest voor het leeuwedeel van de kosten heeft gezorgd. Daarom wordt aan deze ziekte een aparte subparagraaf gewijd.

5.4.2. Varkenspest

De varkenspest is een ziekte die zich snel verspreidt. De ziekte kan de binnenlandse afzet en de export ernstig in gevaar brengen. Constatering van de ziekte leidt tot een uitgebreid maatregelenpakket. Allereerst wordt in een beschermingszone met een straal van tenminste 3 km het vervoer van varkens verboden. Daarnaast worden op besmette en ernstig verdachte bedrijven alle varkens geruimd en gedestruerd. De VD acht het bovendien vaak noodzakelijk in een ruim gebied alle dieren te enten.

Ten behoeve van de bestrijding van varkenspest worden alle varkens in Nederland geïdentificeerd en geregistreerd. Het Ministerie van Landbouw en Visserij betaalt dit uit het fonds politionele dierziekten bestrijding. De jaarlijkse kosten bedragen f 5,5 mln.

De varkenspestbestrijding is in EEG-verband geharmoniseerd. In een richtlijn worden een aantal bestrijdingsmaatregelen voorgeschreven. Daarnaast wordt beoogd de ziekte op het grondgebied van de Gemeenschap uit te roeien. De lidstaten hebben hiertoe een nationaal uitroeiingsprogramma opgesteld en in uitvoering genomen.

5.5. De georganiseerde zorg

5.5.1. Algemeen

De activiteiten die de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren verricht in het kader van de georganiseerde gezondheidszorg en waarvoor subsidie wordt verleend zijn onder te brengen in de volgende categorieën:

- ziekten waarvoor krachtens de Veewet of de Vogelziektenwet een aangifteplicht geldt en die derhalve politioneel worden bestreden. Deze bestrijding wordt preventief ondersteund;
- ziekten waarvoor krachtens de Wet Uitoefening Diergeneeskunst (Stb. 1954, 372) een meldingsplicht bestaat;
- niet onder één van deze beide categorieën gerangschikte ziekten;
- identificatie en registratie van de rundveestapel;
- tweede lijns gezondheidszorg.

Opgemerkt zij dat een groot aantal handelingen worden verricht door dierenartsen die hiervoor door de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren worden betaald op basis van tarieven die tot stand komen na onderhandelingen tussen het Landbouwschap en de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde.

5.5.2. Aangifteplichtige ziekten

De volgende aangifteplichtige ziekten vallen onder de overeenkomst met het Landbouwschap:

- Mond- en klauwzeer bij runderen. Een eventuele uitbraak van deze ziekte zou grote schade toebrengen aan de export van een zeer uiteenlopend scala van agrarische produkten. Om dit te voorkomen wordt de gehele rundveestapel voorzover deze ouder is dan 4 maanden en het geen vleeskalveren betreft jaarlijks geënt door de praktizerende dierenartsen, die hiervoor door de gezondheidsdiensten worden betaald.
- New Castle Disease bij pluimvee. Het belang van de bestrijding van de ziekte is gelegen in de export en in de rentabiliteit van de pluimveehouderij. De gehele pluimveestapel moet door een dierenarts eventueel met behulp van de pluimveehouder zelf worden geënt. De Gezondheidsdienst voor pluimvee betaalt de dierenartsen en controleert de uitvoering.
- Rotkreupel bij schapen. Deze ziekte kan leiden tot grote economische verliezen voor de schapenhouderij mede gezien de buitenlandse vraag naar gezonde fokdieren. Zieke schapen worden door of vanwege gezondheidsdiensten behandeld en de aan- en afvoer naar bedrijven waar deze dieren aanwezig zijn wordt tijdelijk verboden.

5.5.3. Meldingsplichtige ziekten

De ziekten tuberculose, brucellose en leucose bij runderen vallen onder de georganiseerde zorg. Maatregelen worden genomen omwille van de rentabiliteit van bedrijven, de volksgezondheid - tuberculose en brucellose zijn besmettelijk voor de mens, van leucose wordt dit vermoed - en ter bescherming van de export. De EEG heeft voor deze ziekten een uitroeiingsprogramma vastgesteld. Nederland is officieel vrij van tuberculose en brucellose. Om deze status te behouden is een door de EEG voorgeschreven bewakingsprogramma noodzakelijk. Daarnaast wordt aan eigenaren van verdachte dieren een slachtvergoeding toegekend.

Leucose komt evenmin in Nederland voor. De status "officieel vrij" wordt echter niet gevraagd aangezien dit nadelige consequenties voor de handel met niet-vrije landen met zich mee zou brengen. Ook voor

deze dierziekten wordt een bewakingsprogramma uitgevoerd en worden slachtvergoedingen toegekend. Aangezien Nederland niet "officieel vrij" behoeft te zijn is het bewakingsprogramma eenvoudiger van opzet dan de EEG-voorschriften.

5.5.4. Overige ziekten

De volgende ziekten worden georganiseerd bestreden:

- Runderhorzel. Deze brengt schade toe aan runderhuiden. De veehouder is verplicht larven van de horzels te doden. De gezondheidsdiensten zijn hierbij behulpzaam.
- Atrofische rhinitis bij varkens. Deze ziekte zorgt voor langdurige schade onder de varkensstapels en belemmert de export van fokdieren. Een aantal fokbedrijven wordt op vrijwillige basis preventief begeleid of opgenomen in een bestrijdingsprogramma. De maatregelen behelzen een verbetering van de bedrijfsomstandigheden, overname van een gedeelte van de dieren en medicinatie van dieren.
- Zwoegerziekte bij schapen. Deze ziekte kan leiden tot grote verliezen voor de schapenhouderij, mede gezien de grote buitenlandse vraag naar fokdieren. Veehouders kunnen zich vrijwillig melden voor een bewakingsonderzoek, dat door dierenartsen wordt uitgevoerd. Het onderzoek kan er toe leiden dat een bedrijf zwoegerziektevrij wordt verklaard.

5.5.5. Identificatie en registratie

Ingevolge de Verordening bestrijding runderziekten van het Landbouwschap is iedere ondernemer verplicht zijn runderen te schetsen en te laten registreren. Geregistreerd wordt tevens elk afstaan en toevoegen van runderen aan bedrijven. Verder eist de Regeling voorschriften slachtkalveren dat voor uitvoer bestemde vleeskalveren van een oormerk zijn voorzien. De identificatie en registratie van runderen valt onder de gesubsidieerde georganiseerde gezondheidszorg en wordt voor een belangrijk deel uitgevoerd door de Vereniging van Veehouderijbelangen, terwijl de gezondheidsdiensten de administratie verrichten.

Subsidiëring van de identificatie en registratie geschiedt op grond van de volgende overwegingen:

E. Tweede Lijns gezondheidszorg

- Varkens	6,5	
- Pluimvee	11	
- Schapen	0,4	
- Vleeskalveren	0,56	
		<u>18,46</u>
TOTAAL		83,16

De kosten die als overige kosten zijn opgesomd bestaan voor een groot deel uit apparaatskosten van de gezondheidsdiensten die niet op gespecificeerde handelingen zijn terug te voeren (indirecte kosten).*

6. Evaluatie dierziektenbestrijding

6.1. Algemeen

Het uitgangspunt bij de bestrijding van dierziekten is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen overheid en bedrijfsleven zowel qua uitvoering als qua financiering. De overheid neemt de bestrijding voor zijn rekening bij (dreigend) optreden van een besmettelijke veeziekte terwijl instellingen van het bedrijfsleven oog houden op de algehele gezondheidstoestand van de veestapel. Beide activiteiten worden gezamenlijk gefinancierd, in beginsel op 50-50 basis. De mogelijkheden voor een volledige ponds-pondsgewijze financiering worden aan de orde gesteld. Daarnaast beziet de werkgroep de mogelijkheden de absolute kosten voor de overheid van de dierziektenbestrijding te verlagen. Dit kan enerzijds door een verlaging van de kosten per activiteit en anderzijds door werkzaamheden niet meer te financieren.

6.2. De politionele bestrijding

De kosten van de politionele bestrijding zijn betrekkelijk hoog. De gemiddelde jaarlijkse kosten bedroegen in de periode 1976-1985 f 32,5 mln., terwijl in 1984 de kostenpost opliep tot f 78 mln. De maatregelen die bij een uitbraak moeten worden genomen bepalen de kosten van de bestrijding. Deze maatregelen zijn vastgesteld in de Veewet en gerelateerd aan EEG-richtlijnen. De maatregelen kunnen niet worden gewijzigd zonder verre gaande gevolgen voor de export. Indien de bestrijding van varkenspest - de grootste kostenpost - niet op de voorgeschreven wijze plaatsvindt kan dit leiden tot invoerverboden voor Nederlandse produkten. Een uitbraak van een besmettelijke ziekte betekent meestal in eerste instantie ruiming van de aangetaste en/of verdachte dieren. De kosten van deze maatregel betreffen onder

-----
*) Een overzicht van de directe en indirecte kosten is als bijlage 4 bijgevoegd.

andere de verrichtingen van de dierenarts, de vervoerder, de taxateur en de ontsmetter. De tarieven zijn vastgelegd (dierenarts, taxateur) of worden door het bedrijfsleven bepaald.

Naast deze kosten moet de eigenaar van afgemaakte dieren conform de Veewet schadeloos worden gesteld. De hoogte van de schadeloosstelling is vastgelegd in de Veewet. De eigenaar ontvangt alleen een vergoeding voor de afgemaakte dieren, geen vergoeding voor gederfde inkomsten.

Wel opent het in werking treden van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren de mogelijkheid in de schadeloosstelling aan gedupeerde (pluim-)veehouders te differentiëren. Indien op een bedrijf niet de vereiste maatregelen zijn genomen ter voorkoming van ziekten kan korting van de uitkering volgen. Aan de uitkering zullen voorschriften kunnen worden verbonden. Zij kan worden opgeschort of worden teruggevorderd. Mogelijkerwijs kan dit leiden tot een vermindering van de kosten voor de overheid. Een inschatting hieromtrent valt niet te maken aangezien onvoorspelbaar is in hoeverre (pluim-)veehouders de vereiste maatregelen nemen.

Een substantiële mogelijkheid de kosten van de overheid te verminderen is erin gelegen in een toekomstig contract met het Landbouwschap geen plafond voor de bijdrage van het bedrijfsleven meer op te nemen. Op deze wijze worden budgettaire gevolgen van het open einde karakter van de dierziektenbestrijding voor de overheid beperkt en wordt een volledige 50-50-financiering van de dierziektenbestrijding gerealiseerd.

Overigens bevat de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren de mogelijkheid dat de overheid van het georganiseerde bedrijfsleven vordert in medebewind heffingen op te leggen. Daarnaast kan de overheid ook zelf heffingen opleggen indien om wat voor reden ook de medewerking van het bedrijfsleven niet voldoet. Met deze nieuwe mogelijkheid is niet beoogd de bijdrage van het bedrijfsleven materieel te vergroten, doch indien noodzakelijk kan langs deze weg een 50-50 financiering worden gerealiseerd.

Een volledige 50-50 financiering levert de volgende besparingen op, uitgaande van de genoemde Landbouwschapsbijdrage van f 15 mln, die reeds in de meerjarenramingen is verwerkt.

- bij een totale uitgave van f 32,5 mln, zijnde het jaarlijkse gemiddelde : f 1,25 mln.
- bij een totale uitgave van f 78 mln., de uitgave in 1984: f 24 mln.

6.3. De georganiseerde gezondheidszorg

6.3.1. Inleiding

Gebleken is dat de invloed van de overheid op de absolute kosten van de georganiseerde zorg indirect is, via de goedkeuring van de begroting van de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren en door het verlenen van goedkeuring aan Landbouwschapsverordeningen, waarop deze activiteiten worden gebaseerd. In het contract met het Landbouwschap staan geen bedragen vermeld, die zijn gekoppeld aan bepaalde activiteiten. Evenmin heeft het Ministerie van Landbouw en Visserij een beslissende stem bij de tot standkoming van de tarieven van dierenartsen, die veel werkzaamheden verrichten in opdracht van de Gezondheidsdiensten voor Dieren. Bezien wordt of via een vergroting van de overheidsinvloed kan worden gekomen tot een kostenbesparing. Indien dit het geval is kan worden overwogen in een met ingang van 1987 nieuw te sluiten contract met het Landbouwschap bepalingen hieromtrent op te nemen. In deze paragraaf zullen verder uiteraard de activiteiten zelf worden geëvalueerd.

6.3.2. Doelmatigheid van gezondheidsdiensten

Beoordeeld wordt in hoeverre het mogelijk is door een vergroting van de doelmatigheid van de werkzaamheden van de gezondheidsdiensten een kostenbesparing te bereiken. In dit kader put de werkgroep uit de resultaten van een onderzoek dat in de periode van 1973 tot 1976 op verzoek van het Landbouwschap door het organisatiebureau Berenschot bij de gezondheidsdiensten is uitgevoerd. Dit onderzoek ondervond de medewerking van de diensten en behelsde de organisatie en efficiency van deze diensten. Na een eerste analyse werd de aandacht gericht op de administratie en op de laboratoriumcapaciteit. Dit leidde tot de volgende conclusies:

- Het aantal dieren in een rayon is bepalend voor de kosten van een gezondheidsdienst. De kosten per dier en per activiteit nemen af naarmate de veestapel in een rayon groter is.
- De wijze waarop de dierziekten worden bestreden verschilt per gezondheidsdienst. Dit heeft invloed op het kostenpatroon van een dienst.

Naar aanleiding van deze conclusies zijn de volgende maatregelen genomen:

- Het aantal gezondheidsdiensten is van 12 naar 7 ingekrompen. Hiertoe werd het land zodanig aan de hand van het aantal dieren opgesplitst in regio's, dat het verzorgingsgebied uit oogpunt van kosten een optimale grootte kreeg. Het aantal formatieplaatsen werd met 109 verminderd. De Gezondheidsdienst voor Pluimvee is gezien haar specifieke werkterrein als aparte dienst gehandhaafd.
- De niet diergebonden activiteiten (zoals administratie en beleid), behalve de onderzoekslaboratoria van de diensten, zijn gecentraliseerd en onder rechtstreekse verantwoordelijkheid van de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren geplaatst. Hierbij hebben de gezondheidsdiensten wel de ruimte behouden om naar lokale omstandigheden te handelen en daarvoor een eigen verantwoordelijkheid te dragen.

Het voorstel om te komen tot een centraal laboratorium voor gespecialiseerd onderzoek werd niet overgenomen aangezien:

- men vreesde dat een centraal laboratorium te wetenschappelijk zou gaan werken en zich op het terrein van het Centraal Diergeneeskundig Instituut zou gaan begeven;
- een centraal laboratorium minder zelfwerkzaamheid en minder betrokkenheid van de gezondheidsdiensten betekent bij regionale problemen;
- een centraal laboratorium extra investeringen met zich meebrengt.

Overwogen wordt om de specialisatie van laboratoria opnieuw te bezien. Als uitgangspunt kan hierbij de Gezondheidsdienst voor Pluimvee dienen. Deze Gezondheidsdienst fungeert sinds 1976 als een gespecialiseerd laboratorium. Momenteel vindt een doorlichting van de Gezondheidsdienst voor Pluimvee plaats. De resultaten hiervan kunnen aanleiding vormen voor een gelijksoortige opzet bij andere diersoorten.

De conclusie luidt als volgt:

Aangezien de werkzaamheden van de gezondheidsdiensten in het laatste decennium niet fundamenteel van karakter zijn veranderd is het gerechtvaardigd aan te sluiten bij de resultaten van het organisatieonderzoek. Deze resultaten hebben geleid tot een aanpassing van de organisatiestructuur. De opzet van de laboratoriumcapaciteit is niet aangepast. Het is echter thans niet mogelijk aan te geven welke concrete besparing een centralisatie van deze capaciteit zou opleveren, zodat deze besparing op P.M. wordt gesteld.

6.3.3. Bezoldiging van het personeel

De medewerkers van de gezondheidsdiensten worden in het algemeen niet betaald op basis van de normen van het Besluit bezoldiging Rijksambtenaren (Bbra) doch op gelijke voet als de medewerkers van het Landbouwschap. Slechts voor dierenartsen geldt dat zij dezelfde beloning ontvangen als dierenartsen in dienst van de VD. Aan de orde komt de vraag of bezoldiging van alle medewerkers van de stichtingen op basis van Bbra-normen tot een besparing zou leiden.

Een globale vergelijking van de salarisschalen van Landbouwschap en Rijksoverheid heeft plaatsgevonden bij de Heroverweging Publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties op agrarisch terrein. Deze vergelijking heeft geleid tot de conclusie dat de bezoldiging bij de PBO's hoger ligt dan die bij het Rijk. Het verschil zou volgens een meerderheid van de werkgroep f 2.500,= per formatieplaats bedragen en volgens een minderheid van de werkgroep f 5.000,=. Opgemerkt zij dat is uitgegaan van een gemiddeld brutoloon van + f 60.000,=. Bij de Stichting gezondheidszorg bedraagt dit loon in 1986 f 63.196,--.

In dit kader wordt op grond van beide mogelijke beloningsverschillen een taakstellende besparing voorgesteld voor de georganiseerde gezondheidszorg. Dit betekent:

- . in een eerste optie: 4% (f 2500 is 4% van het gemiddelde brutoloon) x f 11,6 mln.
(totale gesubsidieerde loonkosten) = f 464.000,--
- . in een tweede optie: 8% x f 11,6 mln. = f 928,000,--

De werkgroep kiest voor de tweede optie.

6.3.4. Tarieven van dierenartsen

De tarieven van dierenartsen die worden ingeschakeld bij de georganiseerde gezondheidszorg komen tot stand in een overleg waaraan het Ministerie van Landbouw en Visserij slechts als waarnemer deelneemt. Een grotere invloed van het ministerie, dat 50% van de kosten draagt, ligt voor de hand. Voor de werkgroep is de vraag of vergroting van de overheidsinvloed een besparing kan opleveren. Deze vraag moet in de eerste plaats worden gezien tegen de achtergrond van de inkomenssituatie van dierenartsen. Voor dierenartsen geldt geen wettelijk norminkomen en ook heeft de overheid geen rechtstreekse bemoeienis met de inkomenssituatie. De meest adequate gegevens dateren uit 1978 en komen voort uit een enquête naar de feitelijke inkomens van dierenartsen, uitgaande van het norminkomen van huisartsen dat lag op f 125.000,= . De dierenartsen

bleken dit norminkomen niet te halen. Met een gematigde stijging van de door de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) aanbevolen tarieven is getracht dit inkomen aan te passen. Een onlangs op initiatief van de KNMvD en het Ministerie van Economische Zaken gehouden enquête moet uitsluitsel geven over de vraag in hoeverre dit is gelukt.

De feitelijke inkomens zullen in ieder geval de meest in aanmerking komende norm niet overschrijden. Aan de andere kant valt op te merken dat een streven naar tariefsverlaging voor de gesubsidieerde gezondheidszorg geen algemeen inkomensbeleid doorkruist.

De tarieven voor de gesubsidieerde gezondheidszorg komen tot stand na onderhandelingen en bevinden zich niet in een vaste verhouding tot de algemene door de KNMvD aanbevolen consultatietarieven. Wel blijken eerstgenoemde tarieven soms aanmerkelijk lager te liggen.

Indien in het paritair tarievenoverleg KNMvD/Landbouwschap geen overeenkomst kan worden bereikt, zullen de dierenartsen een - hoger - eigen tarief hanteren of gebruik maken van de minimum-adviestarieven van de KNMvD.

De inkomenspositie, zoals deze thans bekend is, levert in dit verband geen argumenten voor besparing op.

6.3.5. De indirecte kosten in het algemeen

De kosten van de georganiseerde gezondheidszorg zijn voor een belangrijk deel indirect, dat wil zeggen niet aan een bepaalde activiteit toe te rekenen, en vloeien voort uit de organisatiekosten van de gezondheidsdiensten. De diensten zijn niet betrokken geweest bij versoberingsacties, zoals de 4 x 2% operatie, die bij de overheid hebben plaatsgevonden. Overwogen kan worden de subsidie - voorzover deze betrekking heeft op indirecte kosten - te korten.

6.3.6. Per activiteit

a. aangifteplichtige ziekten.

- Mond- en klauwzeer. De kosten van de bestrijding liggen in 1985 op f 25 mln. en bestaan uit de jaarlijkse enting van alle runderen in Nederland. Momenteel vindt onderzoek plaats naar de mogelijkheid om meermaals geënte runderen éénmaal niet te vaccineren. Indien de resultaten van dit onderzoek gunstig zijn kan de jaarlijkse enting in een aantal gevallen worden overgeslagen. Dit kan voor de overheid, die in beginsel 50% van de entingskosten financiert, een besparing opleveren van f 2,8 mln.

- New Castle Disease. Beperking van het vaccinatieprogramma ter bestrijding van deze ziekte zou een onmiddellijk risico voor uitbraak van de ziekte met zich mee brengen. Een besparing is niet mogelijk.
  - De bestrijding van rotkreupel bij schapen geschiedt door medewerkers van de gezondheidsdiensten van dieren. Gebleken is echter dat de werkzaamheden zich lenen voor uitvoering door een praktizerend dierenarts op kosten van de ondernemer. De rotkreupel kan uit het contract met het Landbouwschap worden geschrapt hetgeen voor de overheid een besparing oplevert van f 50.000,--.
- b. Meldingsplichtige ziekten
- De bestrijding van de ziekten tuberculose, brucellose en leucose geschiedt op grond van verplichtingen opgelegd door EEG-richtlijnen. Bij leucose is het mogelijk gebleken een eenvoudiger programma op te zetten, aangezien een officieel vrije status momenteel niet gewenst is. Besparingen zijn niet mogelijk.
- c. Overige ziekten
- De bestrijding van de runderhorzel blijkt goed door de ondernemer zelf te kunnen geschieden. Er zij op gewezen dat de horzel slechts economische schade oplevert hetgeen met zich brengt dat overheidsfinanciering van de bestrijding niet langer noodzakelijk is. Dit levert een besparing op voor de overheid van f 200.000,=.
  - Atrofische rhinitis bij varkens. Het bestrijdingsprogramma draagt er zorg voor dat de besmettingsdruk laag blijft, hetgeen de rentabiliteit en de exportpositie van de varkenssector ten goede komt. De hoogte van de financiële ondersteuning wordt nauwlettend gecontroleerd en is recentelijk verlaagd. De mogelijkheden zieke dieren over te nemen zijn beperkt en er is een maximumbijdrage per fokbedrijf ingevoerd. De huidige ontwikkelingen gaan in de richting van betere vaccinatiemogelijkheden tegen de ziekte. Dit moet in de toekomst leiden tot een kostenbesparing. Op korte termijn valt een besparing echter niet te verwachten.
  - Zwiegerziekte bij schapen. De bestrijding van deze ziekte is een voorwaarde voor een goede gezondheidsstatus voor schapen. Een besparing is niet mogelijk.

d. Identificatie en registratie

Het betreft hier een basisvoorwaarde voor een adequate dierziektenbestrijding. Kennis van de omvang van en de bewegingen in de rundveestapel kan niet worden gemist. Derhalve is geen besparing mogelijk.

e. Tweede lijns gezondheidszorg

Met het opkomen van de intensieve veehouderij is de noodzaak tot preventieve diergeneeskunde groter geworden. De tweede lijns gezondheidszorg is dan ook in de intensieve pluimveehouderij- en de varkenshouderij het meest ver ontwikkeld. Om een inzicht te krijgen in de gezondheidssituatie in deze sectoren heeft de overheid dan ook ten minste behoefte aan gegevens die betrekking hebben op aangifteplichtige, meldingsplichtige en enkele andere relevante ziekten. Voor andere veehouderijsectoren geldt dit eveneens, zij het in mindere mate aangezien het besmettingsrisico geringer is. De gesubsidieerde tweedelijns gezondheidszorg beperkt zich vooralsnog tot enkele sectoren. Verlangd wordt een uitbreiding tot alle sectoren, hetgeen betekent dat geen besparing mogelijk is doch slechts een herschikking van de aan de verschillende sectoren toebedeelde bedragen.

Resumerend komen de volgende activiteiten voor bezuiniging in aanmerking:

- Mond- en klauwzeer	2,8	(x 1 f mln.)
- Runderhorzel	0,2	
- rotkreupel	0,05	

Totaal	3,05	
--------	------	--

Overzicht van vanwege de overheid bestreden dierziekten.

1. Atrofische Rhinitis (Rhinitis atrophica suum)
  - noch aangifteplichtige, noch meldingsplichtige ziekte
  - ziekte bij varkens
  - symptomen: snuiven, niezen, hoesten, afwijkingen aan de kop (scheve neus en relatief te korte of te lange boven- en/of onderkaak) groeistoornissen
2. Brucellose Abortus Bang (Brucellosis bovum)
  - meldingsplichtige ziekte (Wet op de Uitoefening van de Diergeneeskunst)
  - ziekte bij runderen
  - symptomen: te vroeg afkalven, aan de nageboorte blijven staan
  - besmettelijk voor de mens
  - sinds 1970 is Nederland officieel vrij van deze ziekte
3. Enzoötische Bovine Leucose (Leucosis bovum)
  - meldingsplichtige ziekte (Wet op de Uitoefening van de Diergeneeskunst)
  - ziekte bij runderen
  - symptomen: tumoren
  - gevaar voor de volksgezondheid kan niet volledig worden uitgesloten
  - sinds 1981 zijn geen nieuwe gevallen van E.B.L. in Nederland geconstateerd.
4. Mond- en Klauwzeer (Aphtae epizooticae)
  - aangifteplichtige ziekte (Veewet)
  - ziekte bij herkauwende dieren en varkens
  - symptomen: blaren en blaasjes in de bek en op de klauwen
  - Nederland is thans officieel vrij van deze ziekte
5. Pseudo-vogelpest (Pneumo-encephalitis avium)
  - aangifteplichtige ziekte (Vogelziektenwet)
  - ziekte bij pluimvee
  - symptomen: ademhalingsmoeilijkheden, dunne groene mest, sterke produktiedaling, zenuwverschijnselen
  - Nederland is thans vrij van deze ziekte
6. Rotkreupel (Panaritium contagiosum)
  - aangifteplichtige ziekte (Veewet)
  - ziekte bij schapen en geiten
  - symptomen: kreupelheid
7. Runderhorzel (Hypodermatosis)
  - noch aangifteplichtige noch meldingsplichtige ziekte
  - ziekte bij runderen
  - symptomen: in het voorjaar bulten op de rug
8. Rundertuberculose (Tuberculosis)
  - meldingsplichtige ziekte (Wet op de Uitoefening van de Diergeneeskunst)
  - ziekte bij runderen
  - symptomen: hoesten, longontsteking, uierontsteking, baarmoederontsteking, vermagering
  - (meestal) chronisch verlopende ziekte
  - besmettelijk voor de mens
  - sinds 1956 is Nederland officieel vrij van deze ziekte

9. Varkenspest (Pestis suum)
  - aangifteplichtige ziekte (Veewet)
  - ziekte bij varkens
  - symptomen: huidbloedingen, longontsteking, diarree, zenuwverschijnselen

10. Zwoegerziekte (Maede Visna)
  - noch aangifteplichtige noch meldingsplichtige ziekte
  - ziekte bij schapen
  - symptomen: moeilijke ademhaling (zwoegen), sterke vermagering

N.B.: Het is niet noodzakelijk dat bij het optreden van een bepaalde dierziekte alle symptomen worden waargenomen.

MINISTERIE VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

bijlage: 2

(bereikbaar met telegram en brieven via Station Den Haag Centraal)

Dir.-Gen. voor Landbouw
en Voedselvoorziening
Veterinaire Dienst

BEEMDENHOUTSEWEG 71
Correspondentieadres: Postbus 10651
1500 EK 's-Gravenhage
Telegramadres: LANDOVIS
Telefonnummer 10640
Telefoonnummer 070-77 3011

AAN
de Heer Voorzitter van het
Landbouwschap,
Raamweg 25-28,
's-GRAVENHAGE.

Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Datum
		VD/10653	31 december 1981
Onderwerp			Bijlage(n)
Financiering dierziektenbestrijding.			

Eind 1981 loopt de regeling tussen de Minister van Landbouw en Visserij en het Landbouwschap betreffende de gemeenschappelijke financiering van de preventieve gezondheidszorg voor dieren alsmede van de politionele dierziektenbestrijding af. In verband met de financiering van de activiteiten van de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren, hierna te noemen de Stichting, alsmede van de politionele acties heb ik, na overleg met de Stichting het volgende besloten, met dien verstande dat met de inwerkingtreding van de Gezondheidswet voor dieren een regeling bij of krachtens een op die wet gebaseerde algemene maatregel van bestuur tot stand wordt gebracht.

Voor een periode van 5 jaar, te weten de jaren 1982 tot en met 1986 is, met inachtneming van de hiernavolgende voorwaarden een financieringsregeling aanvaard op basis van fifty-fifty deelname in de kosten van:

- a. de preventieve gezondheidszorg door de stichting
- b. de politionele dierziektenbestrijding ingevolge de bepalingen van de Veewet en de Vogelziektenwet.

Ad a.

De bijdrage bedraagt 50% van de werkelijk gemaakte kosten, verminderd met verkregen ontvangsten, niet behorende tot het 50% deel welke het bedrijfsleven inbrengt, van de preventieve gezondheidszorg voor zover het activiteiten betreft, die voortvloeien uit internationale afspraken en verplichtingen en activiteiten die in nauwe relatie staan met de politionele dierziektenbestrijding:

1. de rundiergezondheidszorg, de gezondheidszorg voor de vleeskalverhouderij en voor de ingevoerde runderen daarbij inbegrepen, voor zover de activiteiten mede steunen op verordeningen en/of reglementen met betrekking tot:
  - identificatie en registratie
  - mond- en klauwzeerbestrijding

- - tuberculosebestrijding;

Verzoekt bij beantwoording ons kenmerk en datum te vermelden.

- tuberculosebestrijding
  - abortus-bang-bestrijding
  - enzootische leukosebestrijding
  - runderhorzelbestrijding
2. de varkensgezondheidszorg
  3. de pluimveegezondheidszorg, daarvan uitgesonderd de activiteiten met betrekking tot de ziekte van Marek
  4. de schapegezondheidszorg.

Voor ieder jaar kunnen voorschotten op de bijdrage worden verstrekt op basis van de door mij goedgekeurde begroting.

De begroting dient vóór 1 Januari van ieder jaar ter goedkeuring aan mij te worden overgelegd. Indien de begroting wordt gewijzigd, dient een wijziging zo spoedig mogelijk ter goedkeuring te worden overgelegd.

Bij het opstellen van de begroting dient de stichting de directeur van de Directie Financieel Economische Zaken en van de Veterinaire Dienst of de door hen aangewezen vervangers tijdig te betrekken.

In de begroting dienen in ieder geval de subsidiabele kosten tot uitdrukking te worden gebracht.

Voor ieder jaar wordt de bijdrage in het daaropvolgende jaar vastgesteld op basis van de vóór 1 oktober van laatstbedoeld jaar door register-accountants goedgekeurde jaarrekeningen van de stichting en de door haar ingestelde of aangewezen gezondheidsdiensten. In de jaarrekeningen dienen in ieder geval de subsidiabele kosten tot uitdrukking te worden gebracht. Het is gewenst dat voor zover het de subsidiabele activiteiten betreft, landelijk uniforme tarieven en bijdragen worden gehanteerd.

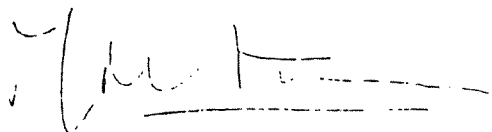
Ad b.

Door het Landbouwschap zal in de genoemde periode voor positionele acties ingevolge de Veewet en Vogelziektenwet op fifty-fifty basis in de werkelijk gedane uitgaven, verminderd met de ontvangsten wegens slachtopbrengsten e.d. worden bijgedragen, met dien verstande, dat deze bijdrage in totaal ten hoogste f 10 miljoen zal bedragen, onder het beding dat per jaar maximaal f 2 miljoen vermeerderd met het eventueel niet aangewende aandeel in deze kosten uit vorige jaren opisbaar is. De meerdere kosten van positionele acties en de eventuele kosten van de bestrijding van z.g. exotische dierziekten komen ten laste van mijn departement.

De Veterinaire Dienst zal de financiële afwikkeling van de positionele acties op de gebruikelijke wijze verzorgen en zal het Landbouwschap verzeken zijn bijdrage in de kosten of een gedeelte daarvan, in 's Rijks kas te storten al naar gelang de stand van de uitgaven dit nodig maakt.

Voorts wordt overeengekomen dat door hetzij het Landbouwschap hetzij door mij na 3 jaren op grond van opgedane ervaring en het verwachtingspatroon, voor de resterende 2 jaren van deze overeenkomst, herziening gevraagd kan worden. Voor de laatste 2 jaren wordt dan een nieuwe bijdrage voor positionele acties vastgesteld, die zowel meer als minder dan f 2 miljoen kan bedragen, met dien verstande, dat de bijdrage van het Landbouwschap over de gehele 5-jaren periode ten hoogste 3 x f 2 miljoen plus 2 x het nieuwe vast te stellen bedrag zal zijn.

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSENIJ,

Kosten politionele dierziektenbestrijding 1976 - 1985

	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Schadeloos-* stellingen	10.244.000,—	19.089.810,—	19.006.500,—	17.209.000,—	9.643.000,—	1.562.000,—	14.772.000,—	31.662.000,—	36.068.000,—	11.966.115,—
Bestrijdings-* kosten	---	494.260,—	570.000,—	516.000,—	291.000,—	47.000,—	443.000,—	610.000,—	1.144.000,—	426.807,—
Taxateurs	22.000,—	57.137,—	57.500,—	56.000,—	29.000,—	2.000,—	9.000,—	27.000,—	44.000,—	5.354,—
Vervoerders	280.000,—	500.562,—	575.000,—	557.000,—	292.000,—	23.000,—	94.000,—	1.151.000,—	1.075.000,—	571.136,—
Entingen	313.000,—	6.777.336,—	30.000,—					10.740.000,—	36.400.000,—	51.624.199,—
Identificatie en Registratie				4.735.000,—	1.944.000,—	1.326.000,—	1.870.000,—	2.394.000,—	3.327.000,—	3.477.536,—
Bestrijding samenw. derden										434.331,—
Totalen	10.859.000,—	26.919.105,—	20.239.000,—	23.073.000,—	12.259.000,—	2.960.000,—	17.188.000,—	46.584.000,—	78.058.000,—	68.505.478,—
Bijdragen	-----									
Landbouwschap	8.000.000,—	5.000.000,—	5.000.000,—	5.000.000,—	3.750.000,—	2.000.000,—	2.000.000,—	2.000.000,—	2.000.000,—	5.000.000,—
E.G.-bijdragen:							6.973.752,88	16.603.712,06	17.188.083,77	+5.707.571,16

* schadeloosstellingen en bestrijdingskosten voor de ziekten: Atrofische Rhinitis, varkenspest, mond- en klauwzeer, pseudo-vogelpest, I.L.T., vogelcholera en rabies.

STICHTING GEZONDHEIDSZORG VOOR DIEREN

Totaal-overzicht directe en indirecte kosten.

	Indirect	Direct	Totaal
Rundergezondheidszorg:			
Identificatie	f 5.630.035,--	f 9.755.660,--	f 15.385.695,--
Mond- en klauwzeer	f 1.489.221,--	f 23.430.000,--	f 24.919.221,--
Tuberculose	f 1.633.443,--	f 2.872.419,--	f 4.505.862,--
Abortus Bang	f 2.691.322,--	f 2.561.773,--	f 5.253.095,--
Enz. bovine leukose	f 1.078.304,--	f 292.650,--	f 1.370.954,--
Runderhorzels	f 347.736,--	f 12.600,--	f 360.336,--
Vleeskalverhouderij	f 560.000,--	f --,--	f 560.000,--
	<u>f 13.430.061,--</u>	<u>f 38.925.102,--</u>	<u>f 52.355.163,--</u>
Totalen			
Varkensgezondheidszorg	f 10.324.349,--	f 3.015.481,--	f 13.339.830,--
Pluimveegezondheidszorg	f 4.120.845,--	f 184.255,--	f 4.305.100,--
Schapengezondheidszorg	f 853.368,--	f 250.025,--	f 1.103.393,--
	<u>f 28.728.623,--</u>	<u>f 42.374.863,--</u>	<u>f 71.103.486,--</u>
Sub-totalen			
Stichting Gezondheidsdienst voor Pluimvee	f 8.723.000,--	f 5.581.000,--	f 14.304.000,--
	<u>f 37.451.623,--</u>	<u>f 47.955.863,--</u>	<u>f 85.407.486,--</u>
Totalen generaal	=====	=====	=====

Taakopdracht van de werkgroep

Het onderzoek zal zich richten op deze twee agrarische sectoren, waar het profijtbeginsel wordt toegepast. Onderzocht wordt in hoeverre de eigen risico-benadering kan worden versterkt en de regelingen eventueel moeten worden aangepast.

Samenstelling van de werkgroep

Voorzitter

Drs. G. van der Lely,
plv. Directeur-Generaal voor Landbouw en Voedselvoorziening,
Ministerie van Landbouw en Visserij.

Secretaris

Mr. F.M. Jaeger,
Directie Inspectie der Rijksfinanciën,
Ministerie van Financiën.

Adjunct-secretaris

Mr. H. Hijmans,
Directie Juridische en Bedrijfsorganisatorische Zaken,
Ministerie van Landbouw en Visserij.

Leden

- Drs. J.G. Springer,
Directie Inspectie der Rijksfinanciën,
Ministerie van Financiën.
- Mw. drs. G.A. Hofenk,
Kabinet van de Minister-President,
Ministerie van Algemene Zaken.
- Dr. M.J. Dobbelaar
Directie Veterinaire Dienst,
Ministerie van Landbouw en Visserij.
- Ir. H.J. de Bruin
Directie Planteziektenkundige Dienst,
Ministerie van Landbouw en Visserij.
- Mr. W. Steemers
Directie Juridische en Bedrijfsorganisatorische Zaken,
Ministerie van Landbouw en Visserij.

SAMENVATTING VAN HET RAPPORT VAN DE WERKGROEP PLANTE - EN DIERZIEKTENBESTRIJDING.

1. Inleiding

De werkzaamheden van de Werkgroep Heroverweging plante- en dierziektenbestrijding hebben zich gericht op twee agrarische beleidsvelden, die qua doelstelling en beleidsinstrumenten een samenhang vertonen doch verder los van elkaar staan.

Met de bestrijding van ziekten zowel bij planten als bij dieren wordt in de eerste plaats een economisch doel gediend. Een goede gezondheidstoestand is voorwaarde voor een ongehinderde agrarische produktie. Het is reeds om deze reden gerechtvaardigd dat de kosten van bestrijdingsmaatregelen voor een belangrijk gedeelte door het betrokken bedrijfsleven worden gedragen (profijtbeginself). Participatie van de overheid vindt in het algemeen plaats bij activiteiten die van belang zijn om één of meer van de volgende redenen:

- er bestaat een ernstig gevaar voor de binnenlandse agrarische produktie en afzet;
- de export wordt bedreigd;
- EEG-richtlijnen vereisen overheidsmaatregelen;
- (met betrekking tot dierziekten) de volksgezondheid dient te worden beschermd.

In het rapport is nagegaan in hoeverre de effectiviteit van de plante- en dierziektenbestrijding kan worden vergroot en de eigen risico-benadering kan worden versterkt.

De verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen overheid en bedrijfsleven houdt in beginsel het volgende in:

- a. bij de planteziekten verricht de overheid voor eigen rekening de opsporing van ziekten, legt bestrijdingsmaatregelen op en houdt daarnaast toezicht. Het bedrijfsleven draagt zorg voor de bestrijdingsmaatregelen zelf.
- b. bij de dierziekten wordt de algemene zorg voor de gezondheidstoestand van de (pluim-)veestapel door instellingen van het bedrijfsleven uitgevoerd. De overheid financiert deze zorg voor 50%. Daartegenover staat dat de overheid bij (dreigend) optreden van besmettelijke dierziekten maatregelen neemt, welke maatregelen door het bedrijfsleven tot een bepaald maximum voor 50% worden mede gefinancierd.

2. Ijkgpuntbepaling

Als ijkpunt dienen in beginsel de bedragen die voor de beleidsterreinen zijn voorzien in de Meerjarenraming voor 1990. De kosten van de bestrijding van plante- en dierziekten hebben echter qualitate qua een open karakter, aangezien de omvang van eventuele ziekteuitbraken en van de hieruit voortvloeiende maatregelen niet volledig kan worden voorzien.

Dit open karakter brengt met zich mee dat op beide terreinen een tweede ijkpunt is vastgesteld, dat niet begrote bedragen omvat.

Bij de dierziektenbeschrijving is een ijkpunt geconstitueerd voor de politionele bestrijding van besmettelijke dierziekten, die geheel afhangt van de mate van optreden van ziekten.

De ijkpunten houden het volgende in:

a. Planteziekte bestrijding:

* geraamd	11,5 (x f 1 mln.)
* iepeziekte	6,9

b. Dierziektebestrijding:

* geraamd	45	middelen: 15
* politioneel	32,5	
resp.	78	

3. Resultaten en conclusies

I. Varianten planteziekten (geraamd)

a. Beperking van de activiteiten bij de bestrijding van een aantal ziekten. De beperking is enerzijds een gevolg van planteziektenkundige ontwikkelingen en anderzijds van doorvoering van beleidswijzigingen:

- phoma	0,15	(x f 1 mln.)
- bacterievuur	1,3	
- tulpestengelaaltje	0,1	
- iepeziekte	0,4	
	<u>1,95</u>	

b. Bijdrage van het bedrijfsleven. Teneinde een 20% variant op het vlak van de planteziektenbestrijding te bereiken zal van het bedrijfsleven een bijdrage van f 350.000,-- moeten worden verlangd. De werkgroep vindt deze bijdrage een ongewenste doorbreking van het stelsel van gescheiden verantwoordelijkheden. Bovendien acht de werkgroep het verkrijgen van deze bijdrage een niet gemakkelijke opgave vanwege een te verwachten aanspraak van het bedrijfsleven op een overheidsbijdrage in de bestrijdingsmaatregelen zelf.

c. De 20%-variant wordt bereikt door een optelling van de varianten a + b en levert f 2,3 mln. op.

Verder is bezien in hoeverre het mogelijk is om de doelmatigheid van de planteziektenbestrijding te vergroten, zowel door een versobering van de organisatie als door een effectieve uitvoering van activiteiten. De werkgroep vond in dit kader geen mogelijkheden. Hierbij speelt mee dat de Plantenziektenkundige Dienst zich in het recente verleden reeds aanmerkelijke inspanningen heeft getroost ter verbetering van de doelmatigheid.

II. Variant iepeziekte (niet geraamd)

Als ijkpunt is een bedrag van f 6,9 mln. gesteld, omvattende de gerealiseerde uitgaven van de iepeziektebestrijding in 1984 voor zover niet begroot. Dit bedrag kan als gevolg van planteziektenkundige en beleidsmatige ontwikkelingen terugvallen tot f 2,9 mln. Besparing: f 4 mln.

III. Varianten georganiseerde gezondheidszorg voor dieren (geraamd)

a. De variant is een gevolg van in gang gezette ontwikkelingen. Op de volgende ziekten kan worden bespaard:

- mond- en klauwzeer	2,8 (x f 1 mln.)
- runderhorzel	0,2
- rotkreupel	0,05
	<u>3,05</u>

Voor mond- en klauwzeer geldt een besparing onder de vooronderstelling dat het benodigde veterinaire onderzoek - dat nog niet is afgerond - daartoe de ruimte biedt. Bij de beide andere ziekten betekent het een beëindiging van de overheidsbijdrage.

b. De bezoldiging van de medewerkers van gezondheidsdiensten die het werk uitvoeren ligt hoger dan de Rijksbezoldiging. De variant houdt in dat de subsidie wordt verleend op basis van rijksnormen. Dit zou een besparing opleveren van f 928.000,--.

c. Het onderzoek naar de hoogte van de indirecte kosten en daarmee verband houdende naar de doelmatigheid van de organisatie van de gezondheidsdiensten heeft tot de conclusie geleid dat op deze punten een mogelijkheid bestaat besparingen te bereiken. Een concretisering van de hoogte van deze besparingen is binnen het kader van deze heroverweging onvoldoende mogelijk. Een nadere studie is vereist. Daarom wordt deze variant P.M. gesteld.

d. De vierde besparingsoptie is gelegen in een vergroting van de bijdrage van het bedrijfsleven, aangezien een vermindering van de activiteiten slechts beperkt mogelijk is. Dit betekent een verlating van het 50/50 beginsel.

e. De 20%-variant is een opsomming van de varianten a, b, c en d en is als volgt samengesteld:

- ziekten	3,05 (x f 1 mln.)
- bezoldiging	0,93

- indirecte kosten/ doelmatigheid	P.M.
- bijdrage bedrijfs- leven	5,02 - P.M.
Totaal	<u>9,0</u>

In de praktijk betekent de 20%-variant dat de overheid dan nog f 36 mln. bijdraagt aan de georganiseerde zorg.

Verder is ten aanzien van de volgende onderwerpen geconcludeerd dat deze niet tot concrete besparingen leiden:

- activiteiten in het kader van de tweede lijnsgezondheidszorg;
- tarieven van dierenartsen.

IV. Variant politionele dierziektenbestrijding (niet geraamd)

De variant houdt een bijdrage van het Landbouwschap van 50% zonder plafond in de bestrijdingskosten in. Aangezien de financiering van de politionele bestrijding een open einde heeft is de hoogte van de besparing die uit deze variant voortvloeit variabel. In een gemiddeld dierziektenjaar bedraagt de besparing f 1,25 mln., terwijl zij hoger is naar mate de dierziektensituatie ongunstiger is. Afgezet tegen de dierziektensituatie van 1984 zou de besparing f 24 mln. bedragen.

Besluitvorming omtrent de uitkomsten van het heroverwegingsonderzoek vindt plaats in het kader van de voorbereiding van de begroting van 1987.